

Handläggare
Ulf Lundström

Datum
2012-05-14

Diarienummer
BUN-2012-0648

Barn- och ungdomsnämnden

Redovisning av uppdrag om insatser i socialt utsatta stadsdelar

Förslag till beslut

Barn- och ungdomsnämnden föreslås besluta

att godkänna redovisningen om insatser i socialt utsatta stadsdelar, samt

att delge socialnämnden för barn och unga redovisningen.

Bakgrund

Barn- och ungdomsnämnden ger uppdrag till styrelsen för vård och bildning om stadsdelsbaserat arbete om lokal samverkan och resurssamordning i det förebyggande och främjande ungdomsarbetet. Uppdraget initierades år 2006 och kontoret har 2008-03-06 och 2010-04-15 till nämnden redovisats uppdragets insatser och resultat. I denna handling redovisas insatser och resultat för perioden 2010 – 2011.

Sammanfattning

I vård och bildning ansvarar affärsområdet fritid&samhälle för ledning och samordning av uppdraget. Nämnden har som komplement till uppdraget avsatt medel för riktat stöd till lokala projekt. Uppdraget omfattar insatser för åldersgruppen 10-20 år.

Uppdraget syftar till att öka samverkan mellan kommunala verksamheter och ideella verksamheter i berörda stadsdelar, och därmed nyttjandet av lokalsamhällets totala resurser. Stöd till ideellt arbete, gemensam behovsanalys, gemensamt förhållningssätt i ungdomsarbetet, samordning och samverkan förväntas leda till ett mervärde för unga och för samhället i stort. Detta mervärde består av:

att utbudet av insatser förbättras

att utbudet av mötesplatser och fler ideellt arbetande personer ökar

att fler ungdomar tar del av utbudet

Från år 2010 har avtalsersättningen reducerats vilket begränsat omfattningen av uppdraget.

Utgångspunkter

Fritidsverksamheten har en lång tradition att fungera som motor och samordnare i lokalt förebyggande och främjande arbete. Ett vitalt föreningsliv och stöd till lokala medborgar-initiativ kan spela en avgörande roll i arbetet mot utanförskap. Den ideella sektorn kan svara för lokala arenor för inflytande och delaktighet och ett lokalt förankrat ledarskap. För att konkretisera denna grannskapsdemokratiska ansats behöver den ideella sektorns initiativ och verksamheter ges stöd för utveckling, enskilt eller i samverkan med kommunala verksamheter.

Det krävs samtidigt en ökad samordning och samverkan i det förebyggande och främjande ungdomsarbetet för att bättre kunna identifiera och ge adekvat stöd till unga som riskerar att fastna i utanförskap. Verksamheter med olika uppdrag har även ett gemensamt ansvar att samverka och samordna insatser utifrån olika kompetenser. En framgångsfaktor är om den kommunala organisationen och ideella krafter har en gemensam syn på en önskvärd utveckling av den lokala ungdomssituationen. Uppdraget till styrelsen för vård och bildning förutsätter därför en utveckling av samverkan mellan lokala kommunala verksamheter och externa aktörer.

Nämndens uppdrag och stöd till verksamheter baseras på ett synsätt att förebyggande och främjande insatser kompletterar varandra. Med *främjande arbete* menas processer där man bygger på individens kraft, vilja, intressen och informella kompetenser. *Förebyggande arbete* beskriver insatser som syftar till att hindra att något oönskat och dåligt som inträffat ska hända igen. Det förebyggande arbetet utgår från kända riskfaktorer och det främjande arbetet från ett salutogent perspektiv och kända friskfaktorer. Aktuell kunskap från forskning visar att det är nödvändigt med samordning och samverkan mellan kommun och det civila samhället och mellan förebyggande och främjande insatser för att främja god hälsa hos barn och unga.

Under de år som uppdraget om förstärkta insatser varit en del i det lokala utvecklingsarbetet har insatserna präglats av att sätta den unge och den unges fria tid i centrum. Under den fria tiden sker det icke formella lärandet och aktörerna på den fria tiden måste därför kunna erbjuda ett brett utbud och olika former av aktiviteter där social gemenskap, delaktighet och engagemang är viktiga för social sammanhållning och social tillit mellan unga och mellan medborgare i lokalsamhället.

Många unga har inte möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på grund av att de lever i en familjestruktur som förespråkar begränsat livsutrymme. För att möta den unges behov och intressen är det viktigt att ha kunskap om kultur och att möta behov genom att samarbeta med organisationer som har kunskap och möjligheter att utveckla metoder, mötesplatser och lärarermor för dessa unga, främst flickor.

Föreningsarbete utifrån ett intresse kan stimulera den unges engagemang. Ungas upplevelse av tillhörighet och delaktighet är en förutsättning för viljan till inflytande. Vi vet att värderingar, livsåskådning, demokrati, inflytande, värdighet och empati är viktiga friskfaktorer i en ung människas utveckling. I föreningsarbetet och det ideella engagemanget kan unga få en känsla av sammanhang och begriplighet och arenor för att kunna synliggöra sina behov, göra egna val och påverka sitt liv.

Erfarenheter från tidigare nationella och lokala projekt visar att långsiktighet är av vikt och att tidsperspektivet måste omfatta flera år. Uppdraget är processinriktat och nämnden har med uppdraget utvecklat stödet till och samverkan med den ideella sektorn. Nämndens uppdrag och stöd till insatser avser främst stadsdelarna Gränby/Nyby, Stenhagen, Sävja och Gottsunda, men omfattar även stadsdelen Årsta. Uppdraget är en del av nämndens insatser i kommunfullmäktiges uppdrag om medverkan i stadsdelsutveckling

Uppdrag

Uppdraget syftar till att öka samverkan mellan kommunala verksamheter och ideella aktörer i berörda stadsdelar, och därmed nyttjandet av lokalsamhällets totala resurser. Stöd till ideellt arbete, gemensam behovsanalys, gemensamt förhållningssätt i ungdomsarbetet, samordning och samverkan förväntas leda till ett mervärde för unga och för samhället i stort. Detta mervärde består av:

att utbudet av insatser förbättras

att utbudet av mötesplatser och fler ideellt arbetande personer ökar

att fler ungdomar tar del av utbudet

För uppdragets utförande har vård och bildning anställt tre områdesledare. De ska fungera som samordnare av det främjande ungdomsarbetet. Områdesledarna ska kanalisera behov och ge förslag på insatser till uppdragskontoret. Föreningar och lokala ideella krafter, lokala ledare och unga förebilder, bildningsförbund samt religiösa samfund är resurser som vård och bildning kan använda sig av för att genomföra uppdraget.

Vård och bildning har tolkat uppdraget och beskrivit arbetsformer, prioriteringar och organisation i ett åtagande:

Uppdrag: Identifiera och synliggöra ungdomars behov.

Vård och bildning ska kartlägga ungas behov samt redovisa nuläges- och behovsbeskrivningar utifrån den lokala ungdomssituationen. Vård och bildning åtar sig att vara lyhörda för ungas idéer och önskemål.

Uppdrag: Identifiera och synliggöra lokala aktörer.

Det finns ett behov av att definiera och synliggöra lokala krafter för att kunna engagera, samordna och stödja dem i ett förändringsarbete. Vård och bildning ser områdesgrupperna som viktiga lokala forum att utveckla och att det därutöver finns behov av att hitta andra formella och informella nätverk.

Uppdrag: Hitta former för samverkan med lokala resurser.

Enligt uppdraget ska vård och bildning ansvara för metodutveckling för samverkan mellan kommunen och lokala externa aktörer. Vård och bildning ska föreslå aktiviteter som stärker lokal samverkan och resurssamordning. Man ska stödja satsningar som är verksamhetsövergripande, uppmuntrar erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling mellan yrkesgrupper och stadsdelar.

Stöd till lokala projekt och föreningar

Nämnden har beslutat att utifrån utvecklingsarbetets intentioner och uppdrag avsätta medel för stöd till lokala projekt. Projekten har initierats av kontoret enskilt eller i samverkan med föreningar och/eller vård och bildning. För respektive projekt finns särskild projektbeskrivning.

Resultat

Uppdrag: Identifiera och synliggöra ungdomars behov.

Med fritidsvaneundersökningar och klassbesök har man undersökt ungdomars behov av fritidsaktiviteter. Fritidsvaneundersökning har genomförts i årskurserna 6-9 i Sävja, Stenhagen och Gottsunda. Resultatet har återkopplats till eleverna och ligger till grund för kommunala samverkansgruppernas arbete och för planering av nya insatser. Nya fritidsvaneundersökningar planeras under år 2012.

Stöd till ungas delaktighet och intressen. Ungdomar ges stöd att bilda föreningar utifrån sina intressen. I Stenhagen har tjugofem föreningar startats varav några är verksamma i Vänge och Järlåsa. Arbete med att förankra metoden pågår i Gränby och Sävja. Genom vård och bildnings samverkan med den nationella organisationen Fritidsforum (f.d. Sveriges fritids- och hemgårdar) får föreningarna startbidrag. Fritidsforum och Ungdomsstyrelsen erbjuder utbildning i projektarbete och föreningskunskap till ungdomar och fritidsledare.

Trygghetsvandringar Sävja med 300 unga involverade. Områdesledaren samordnar och insatsen genomförs i samverkan med bland annat skolan. Resultatet delges eleverna och det i kommunen centrala samverkansforumet Trygg utegruppen Brottsförebyggande rådet.

Intressemössa för att informera unga i gymnasieåldern om fritidsutbudet i Uppsala. Föreningar medverkade med information till 900 ungdomar. Intressemässan genomfördes i samverkan med Barnombudsmannen, Centrum för Ideellt Arbete och Volontärbyrån.

Områdesledare deltar i referensgrupp till projekt om nationell undersökning på särskolor om funktionshindrades situation/behov/möjligheter i det fall man lever i hederskultur. Samverkan, stöd, kontakt med föreningen Tjejers Rätt I Samhället, TRIS. Kunskaper om flickors situation och särskilda behov förmedlas vidare till vård och bildnings barn- och ungdomsledningsgrupp. Genom kontakt och samverkan med TRIS har man bidragit till att öka en grupp ungas möjligheter att synliggöra sina behov. Med föreningen har vård och bildning ett forum för frågor om hedersrelaterat våld. TRIS får 2012 projektstöd av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Områdesledare har svarat för planering och genomförande av utbildning för fritidsgårdspersonal i frågor som rör jämställdhet- och hbt-frågor samt utbildning i mångfald och jämställdhet för personal inom barn- och ungdomsverksamheter vård och bildning.

Uppdrag: Identifiera och synliggöra lokala aktörer. Stöd till lokala ideella krafter.

Organisation finns i Stenhagen, Sävja, Gränby/Kvarngärdet och Nyby/Löten för samverkan med lokala ideella organisationer. Lokalt förankrade ideella organisationer har identifierats och de nätverk som etablerats under tidigare uppdragsperiod har fått fortsatt stöd för kontinuitet.

Stöd till ideella organisationer och lokala ideella krafter att utveckla aktiviteter utifrån egna idéer eller ungas behov. Inom uppdraget har man givit stöd till, initierat och/eller samverkat med bland annat följande insatser:

Tjejprojekt i boxning med Upsala IF. Fler flickor deltar nu i verksamheten och tillgängligheten har ökat för tjejer som inte kan delta i könsintegrerad verksamhet. Riktade insatser har startats för flickor med social problematik.

Föräldrargrupp i Gränby "Mer action i Gränby" som vill utveckla fritidsaktiviteter och andra insatser under 2012.

Etablering av cirkusskola i Stenhagen med föreningen Aktiv Ungdom. Upptagningsområde är hela Uppsala kommun.

Bildandet av sportfiskeförening "Finns i sjön" med unga sportfiskare på Liljans resursskola i Nyby.

Start av öppen fotbollsträning i Gottsunda med Uppsala Näs IK.

Start av idrottsverksamhet för tjejer i Gottsunda. Fotboll och basket med IK Sirius och Salléns Basket.

Stöd till start av musikstudio och ungdomsförening i Sävja. I samverkan med Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, NBV och Sävja fritidsgård.

Samarbete med Uppsala Föreningsråd och Gottsunda Dans och Teater om projekt Stöd till och samverkan med Evenemangsguider i Gottsunda med syfte att öka ungas tillgänglighet till fritidsaktiviteter. Projektet hade stöd av Ungdomsstyrelsen. Resultaten har delgivits kontoret.

Stöd till start av idrottskola Sportis i Sävja.

Stöd till och samverkan med under tidigare uppdragsperiod etablerade verksamheter,

bilaga 3.

Uppdrag: Hitta former för samverkan med lokala aktörer.

För att konkretisera mål och ansvar i kommunala samverkansgruppen i Stenhagen har en handlingsplan utarbetats i form av ett hälsofrämjande program, **bilaga 2**. Ett arbete pågår att under år 2012 utveckla hälsofrämjande program i Sävja och Gränby.

En organisation finns etablerad för lokal samverkan, och ges stöd för kontinuitet och utveckling:

Kommunal samverkansgrupp. Samverkan mellan kommunala verksamheter i stadsdelen (Stenhagen, Sävja, Gränby/Kvarngärdet, Nyby/Löten). Kommunala samverkansgruppen i Gottsunda avvecklades år 2011 på grund av bristande intresse.

Områdesgrupp. Samverkan mellan kommunala verksamheter, polismyndigheten, Svenska kyrkan (Stenhagen).

Föreningsnätverk (Stenhagen, Sävja, Gränby/Kvarngärdet, Nyby/Löten).

Samrådsgrupp boendeorganisationer (Stenhagen).

Gemensamma lokala traditioner ges stöd för kontinuitet:

Stenhagen: Stenhagens Dag, musikevenemanget Alla är Vi Folk, julmarknad.

Sävja: Sävjadagen

Gränby: Gränbydagen.

Arrangemangen samordnas av vård och bildning och genomförs i samverkan med föreningar och ungdomar.

Stenhagens kommunala samverkansgrupp har beslutat att under år 2012 införa fritidsombud i de kommunala verksamheterna. Fritidsombuden ska vara en länk mellan föreningslivet och de familjer vars barn deltar i kommunal verksamhet i stadsdelen. Fritidsombudens uppdrag beskrivs utförligt i **bilaga 1**.

Bedömning

Stödet till ungdomars initiativ och ideella föreningar utgår från vad som har framkommit av ungdomars önskemål i bland annat fritidsvaneundersökningarna. Insatserna sträcker sig från mer problemlösande funktion till kontaktskapande och har en bredd i sin inriktning; från trygghetsvandringar, värderingsövningar och utbildning till stöd för start av nya fritidsaktiviteter. Lokala aktörer har identifierats framförallt i Sävja, Gränby och Stenhagen.

De insatser som har initierats av områdesledarna i stadsdelarna har lett till en ökad aktivitet bland barn och ungdomar, som inte kan antas bero på andra faktorer än insatserna. Ett flertal av de fritidsaktiviteter som startat har fått en kontinuitet. Det saknas dock i andra aktiviteter en kontinuitet för att de varaktigt ska medföra ett ökat utbud och bedöms till stor del vara beroende på områdesledarens nätverk och person.

Stödet till etablering av nya ungdomsföreningar utifrån ungas intressen är en insats och ett arbetssätt för att utveckla ungas kunskaper om entreprenörskap och demokratiarbete och som därmed förmedlar icke formellt lärande. Ungdomsverksamheten på Stenhagens fritidsgård har genomgått en kraftig förändring. Starta förening utifrån intresse har stimulerat till engagemang. Föreningsbildningen, dess organisation och arbetssätt har utgått från ungas behov. För att ge föreningarna kontinuitet krävs att resurser avsätts till utvecklingsarbete med utbildning i föreningskunskap, demokrati- och värdegrundsfrågor. I Stenhagen finns planer på att detta ska genomföras i samverkan med skolan.

Det samarbete som etablerats med studieförbund, särskilt genom Stenhagens kulturnätverk, ökar tillgängligheten för unga till utbildning i att utveckla sina intressen, till eget kulturskapande och kontakt med kulturarbetare. När ungdomar utvecklar sina intressen blir det även en tillgång i verksamheter som skola, bibliotek och fritidsgård. För unga med inlärningsproblematik kan en pedagogik i skolan som tar till vara på ungas intressen vara framgångsrik.

För flickor kan familjers sociala situation och kultur sätta hinder för deltagande i fritidsaktiviteter. För dessa flickor och deras familjer är trygghet och vuxenrelationer med ledarna viktiga. Kulturbärare med kulturkompetens krävs för kontakt med berörda familjer. Nämnden bör för att nå målgruppen med adekvata insatser utveckla sitt stöd till och samverkan med föreningen Tjejers Rätt I Samhället, TRIS och med Palestinska Folkets Förenings, PFF projekt mot våld i lokalsamhället, samt med andra relevanta föreningar bildade på etnisk grund. Detta arbete kan med fördel göras i samverkan med utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

De ekonomiska medel som upplevs som centrala för en ökad aktivitet utgörs dels av startbidrag/begränsade projektbidrag, dels av bidrag för etablering av insats/aktivitet med kontinuitet. I flera fall har stödet varit till punktinsatser och i andra fall bidragit till etablering

av fritids/kulturaktiviteter med kontinuitet. Tydliga effekter kan utläsas i Sävja och Stenhagen och förmodas förstärkas ytterligare inom uppdraget för år 2012-2013.

Insatserna med olika forum för samverkan bedöms ha ökat samsynen och medvetenheten kring ungdomsarbete och ungdomars behov. Uppdraget är processinriktat och samverkan är en komplex process som kräver såväl prioriteringar som kunskap hos berörda parter. För att samverkan ska uppfattas som meningsfull för unga och den egna organisationen, behöver parterna gemensamma mål att arbeta efter, där den gemensamma målgruppen och de behov som man vill tillgodose med samverkan har definierats. Vård och bildning har under år 2011 i de kommunala samverkansgrupperna påbörjat ett arbete med att utarbeta lokala handlingsplaner i form av hälsofrämjande program för Stenhagen, Sävja och Gränby. Det är i sammanhanget viktigt att det är funktioner och inte personer som medverkar i samverkan.

Kontoret bedömer att man etablerat en permanent organisation för samverkan i den kommunala produktionen. I främst Stenhagen, men även i Sävja och Gränby finns en organisation för samverkan med ideella sektorn och det civila samhället. För att uppnå en långsiktig hållbar samverkan är det betydelsefullt att ledningen i vård och bildning tar aktiv ställning för samverkan och verksamhetsövergripande samordning i den egna organisationen och med externa aktörer. En förbättrad samverkan mellan vård och bildning och kontoret bedöms kunna bidra till en ökad samsyn och resurssamordning. En positiv effekt av det kan bli att utbudet av adekvata aktiviteter för ungdomar ökar.

Områdesledarna fyller en betydelsefull roll som en sammanlänkande funktion i stadsdelarna. Områdesledarnas nätverk och förmåga att identifiera och stödja ungas behov och intressen är betydelsefullt såväl i det främjande som i det förebyggande arbetet. Genom samverkan med lokala aktörer bedöms områdesledarnas arbete bidra till adekvata insatser för unga. Vikten av att hålla direkta kontakter med lokala aktörer som ungdomar, föreningar, näringsidkare och kommunala verksamheter gör en arbetsplacering i stadsdelarna nödvändig.

I ett områdesarbete krävs tålamod och långsiktighet. Erfarenheterna visar på vikten av förankring och legitimitet på alla nivåer i organisationen. Idag utgör kommunala samverkansgrupperna, områdesgrupperna och föreningsnätverken viktiga forum för samverkan. I ett samverkansarbete är det viktigt att dels arbeta med värdegrundsfrågor för ökad samsyn, och dels verka för att sprida kunskaper och erfarenheter mellan olika verksamheter. En samverkan byggd på gemensamma värderingar och förhållningssätt i ungdomsarbetet har större möjligheter att stimulera resurssamordning och helhetssyn i insatser och ansvar.

Områdesledarna arbete omfattar olika former av kontakter, möten, etc. för att få till stånd olika aktiviteter. Betydelsen av områdesledarnas insatser kan ibland vara svåra att utläsa, liksom den tysta kunskap och kompetens de har om lokala förhållanden, nätverk och kontakter. Områdesledarna fungerar som en länk mellan enheter inom kommunen och mellan kommunen, civila samhället och myndigheter. Deltagande i olika nätverk och omvärldsbevakning inom ungdomsarbetet har varit viktigt. Under pågående uppdragsperiod ska producenten i högre utsträckning fokusera på att dokumentera och synliggöra områdesledarnas arbetssätt.

Uppdraget har utvecklats från ett projektinriktat utvecklingsarbete till ett integrerat uppdrag med kontinuitet i ungdomsarbetet. Resultaten kan sammanfattas enligt:

Ökad samsyn och medvetenhet om ungdomsarbete och ungdomars behov och intressen.

Ökad samordning av resurser inom den kommunala organisationen och med ideella sektorn.

Ökat utbud av mötesplatser för fritids/kulturutövning, främst inom idrott och friluftsliv.

Fler ungdomar deltar i fritids/kulturutbudet. Utbud bättre anpassat till ungdomars behov.

Permanent fungerande samordning i den kommunala verksamheten.

Uppdrag 2012-2013

Ansvar för det förebyggande barn- och ungdomsarbetet övergick 2007 från barn- och ungdomsnämnden till den då nybildade socialnämnden för barn och unga. Under arbetets gång har vård och bildning utvecklats med ett främjande arbets- och förhållningssätt, vilket innebär att det förebyggande perspektivet fått stå tillbaka för ett mer salutogent synsätt baserat på friskfaktorer i en ung människas utveckling och för lokalsamhället. Ett främjande arbete baserat på friskfaktorer förebygger i sig riskutveckling hos unga.

Vunna erfarenheter och resultat från uppdraget om förstärkta insatser i socialt utsatta stadsdelar motiverar en prioritering av följande områden i det från 2012 fortsatta uppdraget om förstärkta insatser för samverkan mellan verksamheter i Uppsala kommun och mellan Uppsala kommun och ideella sektorn avseende ungdomars fria tid:

Ungdomars delaktighet och inflytande.

Samverkan mellan Uppsala kommun och ideella sektorn.

Stöd till ideellt engagemang och föreningsverksamhet.

Uppdraget utgår från ett främjande perspektiv med ett salutogent synsätt på insatser och ungas behov. I uppdraget finns effektmål om stöd till ungas intressen och samverkan med och stöd till föreningslivet:

Fler ungdomar har fått möjlighet att utveckla sina intressen.

Fler ungdomar har nyttjat Uppsalas fritids- och kulturutbud.

Forum finns för samverkan mellan Uppsala kommun och föreningsliv och mellan föreningar.

Fler ideella aktörer anser att de fått möjlighet att utveckla verksamhet.

Uppdraget omfattar hela Uppsala kommun, men med prioritet på insatser i socialt utsatta stadsdelar. Kontoret bedömer att områdesledare behövs i alla fyra stadsdelar, men att budgetmedel saknas för att tillgodose behovet. Inför starten av Sävja kulturcentrum år 2014 bör nämnden överväga möjligheten att samordna uppdraget om förstärkta insatser för samverkan mellan verksamheter i Uppsala kommun och mellan Uppsala kommun och ideella sektorn avseende ungdomars fria tid med uppdragen till Stenhagens Bildnings- och kulturcentrum, Sävja kulturcentrum och Treklängen Gottsunda.

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Carola Helenius-Nilsson
Direktör

Bilaga 1

Fritidsombud inom kommunala verksamheter

Grund:

Vårt arbete genomsyras av ett genusperspektiv så att pojkar och flickor erbjuds likartade möjligheter att utveckla sina kulturella och idrottsliga fritidsintressen

Den kommunala samverkansgruppen söker samarbete kring en värdegrund som innefattar; människors lika värde, jämställdhet, respekt och tolerans, inflytande och delaktighet samt arbete för demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Syfte:

Fritidsombudens uppgift är att vara en länk mellan föreningslivet och familjer vars barn deltar i kommunal verksamhet i stadsdelen.

Fritidsombuden ska kunna ge god information om det fritidsutbud som erbjuds för barn och ungdomar i Stenhagen med omnejd.

Fritidsombuden ska verka för att alla barn och ungdomar ges möjlighet att utveckla ett intresse under fritiden.

Fritidsombuden ska hjälpa föreningarna att sprida information samt rekrytera ledare till föreningsverksamhet.

Metod:

Alla kommunala verksamheter som bedriver verksamhet för barn och ungdomar i åldern 0 -16 år ska utse ett fritidsombud.

Fritidsombudet bevakar att fritidsintresse tas upp i barn och ungas utvecklingsplaner.

Fritidsombuden samlas minst två gånger per termin för att utbyta och få information om föreningslivet i stadsdelen.

Fritidsombuden erbjuds att delta i utbildningar kring barn och ungas fritid.

Fritidsombuden får protokollen från kultur och idrottsnätverkets möten.

Fritidsombuden deltar i fritidsvaneundersökningar bland barn och ungdomar i stadsdelen för att ha god kännedom om ungas fritidsbehov.

Önskad effekt:

Att fritidsaktiviteterna är en del av trygga och goda uppväxtvillkor i stadsdelen.

Att fritidsaktiviteterna är en friskfaktor i barn och ungas liv som bidrar till en positiv utveckling av god hälsa.

Mål:

Alla barn ska ges möjlighet att delta i en verksamhet som utvecklar deras fritidsintresse.

Fritidsombud utses på:

Öppna förskolan

Förskolorna i Stenhagen

Stenhagenskolan

Västra Stenhagen skolan

Fritidshemmet – Stenhagenskolan

Fritidshemmet – Västra Stenhagen skolan

Fritidsklubben

Tonårsverksamheten – Fritidsgården

Biblioteket

Stenhagens familjeenhet

Sammanställande och ansvariga för samordning, information och utbildning:

Gunnar Berggren, chef Stenhagens Bildnings- och kulturcentrum och Johnny Hasth, områdesledare fritid&samhälle vård&bildning.

Bilaga 2

Hälsofrämjande program för unga i Stenhagen

Vision:

Inga barn och ungdomar ska växa upp i utanförskap

Stenhagen är en del av Uppsala kommun. I stadsdelsutvecklingen ingår att söka samverkan i utvecklingsarbetet med personer, verksamheter och föreningslivet i den kringliggande landsbygden, Hagundabygden

Stenhagen har expanderat kraftigt under de senaste tjugofem åren. Stadsplaneringen har varit omsorgsfull och tanken är att det ska erbjudas olika boendeformer såsom hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor. I stadsdelen finns ett av Uppsalas största handelscentrum, med stora livsmedelsbutiker och annan central service för boende i stadsdelen och kringliggande landsbygd. Stenhagen har över 5000 invånare, över hälften av de boende i stadsdelen är barn och ungdomar. De allra flesta av dessa unga upplever att de mår bra och har en god hälsa, men det gäller inte alla unga som växer upp i Stenhagen.

Alltför många unga i stadsdelen växer upp med i familjer där de socioekonomiska förhållandena är besvärliga. I ett läge när man, som ung, inte har en familj att ty sig till är det viktigt att det finns andra personer i omgivningen som är betydelsefulla för en. För unga är det viktigt att ha vuxna som de kan identifiera sig med, som kan vara modeller eller kompensera om det finns brister i den egna familjen. Stadsdelen har många boende som kommer från olika delar av världen. Under de senaste åren har det växt fram olika former av samarbete och samverkan i stadsdelen. De kommunala verksamheterna samarbetar i samverkansgrupper för att utveckla samarbetet inom den kommunala organisationen samt öka samarbetet med de som bor och verkar i stadsdelen. Olika nätverk har startats som idrotts och kulturnätverk. Unga har startat nya föreningar kring sina fritidsintressen. Ett 30-tal nya föreningar har startats av unga under det senaste året. Traditioner har växt fram i samarbetet som Stenhagens dag, Alla är vi folk - folkmusik från hela världen, Nobeldagen, Världsbokdagen, Julmarknad etc.

Det långsiktigt arbeta för en välfungerande stadsdel präglas av att arbeta med en strategi som ska tillvara människors resurser så att vi tillsammans stärker välbefinnande och hälsa. Vi strävar efter att närområdet ska erbjuda bra och meningsfulla fritidsaktiviteter som en del av lärandet och som ett komplement till lärandet under dagtid. Under grundskoletiden vill att fritidsaktiviteter i största möjliga mån ska kunna bedrivas i närområdet. Vi arbetar efter metaforen "Vi utbildar tågloffare". Vi vill att de unga som växer upp i stadsdelen ska utvecklas till världsmedborgare, dvs. att vi tillsammans verkar för en fredligare värld, det känns som mycket angeläget eftersom många boende i stadsdelen har tvingats lämna sina hemländer pga. av krig. Den lokala kulturen ska genomsyras av mångfald och vi tar del av varandras erfarenheter och skapar en lokal kultur som är påverkad av personer från många olika delar av världen. Vi arbetar för att det lokala samhället ska bli bättre men vi arbetar även för en global förbättring av människors villkor. Genom vår verksamhet vill vi arbeta för lokala och globala förbättringar. Jämställdhet ingår i vår värdegrund och medvetenheten om detta skall genomsyra all verksamhet vi deltar i. Att arbeta med jämställdhet/genusfrågor

handlar om att höja kunskapen om traditionella könsroller och att medvetet använda dessa kunskaper för att ge eleverna likvärdiga möjligheter och villkor att utvecklas oberoende av kön och social bakgrund.

Särskilda metoder har växt fram i arbetet med unga, ny kunskap och förståelse för vad som påverkar ett gott liv har vidgats och många utför i sitt dagliga arbete insatser som främjar ungas hälsa, vi kallar det för ett främjande arbete. Ett främjande arbete går hand i hand med ett förebyggande arbete, aktuell kunskap från forskning, visar på nödvändigheten av samordning och samverkan för att främja god hälsa hos barn och unga.

I det hälsofrämjande arbetet, strävar vi efter att främja och stärka de goda sidorna hos individer, kommunal verksamhet och i det civila samhället. Civilsamhället är ett samlande begrepp för företeelser utanför den offentliga sfären och företagssfären. Civilsamhället omfattar familjen, grannskapets gemenskapsliv och den ideella sektorn.

För unga är identitet och socialisation färdigheter som krävs för att vara delaktig och påverka. Ett stadsdelsarbete som möjliggör för unga att tillsammans med andra utveckla intressen och känna engagemang är en grogrund för att unga senare i livet kan bli aktiva samhällsmedborgare. Vuxna är viktiga i de informella läroprocesserna oavsett om lärandet sker på förskolan, fritidshemmet, skolan, fritidsgården eller föreningslivet. Unga behöver stöd i att bygga upp demokratiska infrastruktur och nätverk. Det vi arbetar med idag eller vill utveckla är exempelvis:

- Elevråd.
- Gårdsråd.
- Musikråd
- Idrotts och kulturföreningar för barn och unga
- Tillfälliga arbets- och arrangemangsgrupper
- Olika former av forum för dialog

Vi vill att ungas uppväxtvillkor ska skapa en grund för god självkänsla genom ett samspel mellan föräldrar, kommunal verksamhet och i det civila samhället. De olika arenorna hemmet, skolan och den fria tiden, är grunden i ett hälsofrämjande arbete. Vårt arbete genomsyras av att den unge är i centrum för ett heldagstänkande; där föräldrastöd, välfungerande förskolor – fritidshem – skolor kompletteras av ett stort antal fritidsmöjligheter, under den unges fria tid. För att den fria tiden ska bli en del av den unges lärande och utveckling måste det finnas olika former av aktiviteter såsom sport, friluftsliv, eget skapande, där den sociala gemenskapen och värdegrunden är av central betydelse.

Lärandet börjar få en allt större betydelse under den fria tiden. Många nya arbeten skapas genom intressen, som har sin grund i aktiviteter som utövas under den tiden. Det gäller framförallt Internet där unga hämtar information, skriver, bloggar, skapar musik och utbyter erfarenheter. Världen har blivit mindre, unga reser, arbetar och studerar utomlands. Trots den snabba utvecklingen och de möjligheter som står till buds är det många unga, som blir kvar i den stadsdel där de är uppväxta.

Stenhagen präglas av att en stor andel vuxna saknar arbete, vilket kan leda till utanförskap och en avsaknad av sammanhang. Resultatet blir att många familjer har dålig ekonomi och de

avgiftsbelagda aktiviteter som erbjuds i stadsdelen inte är en realitet för alla barn som växer upp där. Sociala problem i familjer gör att en del barn/ungdomar lever i kaos, oordning och slumpmässighet, när skoldagen är slut.

Problem i familjerna gör också att större andel elever än i genomsnittsskolan i Uppsala har behov att särskilda insatser i skolan. För att motverka detta behöver barn och ungdomar struktur, ordning och klarhet i verksamheter utanför familjen. Om detta saknas är risken stor att ungdomar utan känsla av sammanhang hittar själsfränder och att frustrationen växer i grupp. Det behövs tidiga insatser mot norm och lagbrott, sekundära och tertiära insatser. Skolans elevvård, socialtjänst, barn och ungdomspsykiatri, bistår med stöd, exempelvis: utredningar, föräldrautbildningar, samtal med barn och ungdomar, stöd i form av kontakthem, kontaktpersoner, stinsar etc. åtgärder som syftar till att bryta en negativ utveckling som leder till ännu mer utanförskap och frustration. Samarbetsgruppen, SSP i förebyggande frågor fyller en viktig funktion i detta avseende.

Samordning och samverkan inom och mellan verksamheter är centralt för att få en helhetssyn kring barn och ungas situation och undvika så kallat "stuprörstänk". Vi är ett stort antal aktörer och verksamheter som i vår vardag möter barn och unga och därmed kan bidra till att skapa en grund för att den psykiska hälsan utvecklas positivt hos barn och unga. Människors mentala tillstånd och intellektuella förmåga bestäms av flertal olika faktorer som kan vara; biologiska (genetiska faktorer och kön), individuella (personliga erfarenheter), familjerelaterade och sociala (socialt stöd), samt ekonomiska och miljömässiga (social status och levnadsvillkor). En stor del av variation av kognitiv förmåga människor emellan kan härledas till uppväxtmiljön. God kognitiv förmåga leder till mindre utagerande beteendeproblem, mindre inåtvända psykiska problem.

Vi vet att värderingar, livsåskådning, värdighet och empati är viktiga friskfaktorer i en ungs utveckling. I det främjande arbetet strävar vi efter att vår verksamhet ska vara så utformad att barn och unga kan få de färdigheterna. Att utveckla en förmåga att reflektera över egna beteenden och handlingar, som blir grunden för ett ansvarstagande för sin egen framtid. Reflektion är en väg att utveckla en god impuls kontroll.

Vi lägger stor vikt vid utbildning i värdegrundsfrågor. Personal inom barnomsorg och skolorna, bibliotek, fritidsgård arbetar med olika metoder för att bidra till barn/ungas empatiska utveckling. Intressen som kan ge utmaningar och spänning till en gynnsam utveckling hos unga. Ett starkt intresse kan motverka främlingskap och avsaknad av sammanhang. Ett starkt intresse bidrar till ett ökat självförtroende och på sikt kan även självkänslan öka. Vuxna såsom föreningsledare, skolpersonal, fritidsledare, poliser och socialarbetare i vardagen främjar relationer, och i relationer skapas vänskap och humor. Känslor smittar, där det finns humor, finns det leende och skratt som i sin tur skapar kreativitet och en känsla av sammanhang. Och det är i relationer vi människor utvecklas och trivs.

För alla ungdomar, men framförallt för de som upplever utanförskap, kan den fria tiden skapa nya tillfällen för dem att leva ett gott liv. Därför är det betydelsefullt i en stadsdel såsom Stenhagen att unga med brister i den egna familjen ges möjlighet att delta i aktiviteter under den fria tiden, som en del i arbetet mot utanförskap.

Den fria tidens informella lärande, som sker i vardagen, ger chanser till drömmar om en god framtid. Under de sista femtio åren har fria tiden blivit allt viktigare i våra liv. Vår identitet är inte längre självklart förknippad med yrkesliv eller position i arbetslivet. Fritiden har blivit en allt viktigare del i människors liv. För ungdomar kan det vara på idrottsarenan, i musikstudion, på biblioteket som drömmarna vävs. Idag kan aktiviteter på fritiden vara en merit när de söker arbete. Ett fritidsintresse är en stor friskfaktor i en ung människas utveckling mot vuxenlivet. Under den fria tiden skapas nära relationer (ökat socialt kapital), att ha ett starkt intresse är en stor friskfaktor som ofta leder till optimism och framtidstro och ökar därigenom känslan av att kunna kontrollera sitt liv. Tillvaron blir hanterbar.

Vårt arbete genomsyras av ett genusperspektiv så att pojkar och flickor erbjuds likartade Möjligheter att utveckla sina fritidsintressen.

Den kommunala samverkansgruppen söker samarbete kring en värdegrund som innefattar; människors lika värde, jämställdhet, respekt och tolerans, inflytande och delaktighet samt arbete för demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Stadsdelen – samarbete med det civila samhället

Aktiviteter under den fria tiden behöver utvecklas i stadsdelen. Den kraftiga utbyggnaden av villor och radhus under de senaste åren, skapar förutsättningar för ett starkare föreningsliv. Många av de nyinflyttade i stadsdelen har tidigare erfarenhet från föreningslivet och kan bli viktiga resurser, i arbetet att bygga upp stabila och välfungerande föreningar.

En stor majoritet av unga vill idrotta under den fria tiden, och de vill ofta delta i de stora lagsporterna såsom fotboll, innebandy och basket. En utvecklad kvartersbaserad idrottsverksamhet kan bli en framgångsfaktor i arbetet för god hälsa i stadsdelen.

Det kulturella barn och ungdomsutbudet är välutvecklat i stadsdelen, men är i behov av långsiktigt ekonomiskt stöd för att verksamheten ska bli tillgänglig, för alla barn i stadsdelen. Med långsiktighet menar vi ett synsätt där vi följer barnets mognande till vuxen och där vi på olika sätt, skapar kontinuitet i arbetet. I detta arbete är de relationer som byggs upp mellan barn och vuxna, en betydelsefull resurs.

De kommunala verksamheternas, idrottens och studieförbundens värdegrund sammanfaller. För att ge förutsättning för en långsiktighet i arbetet, är det viktigt med en bra personalpolicy. Att vi på olika sätt värnar om personal och förhindrar utbrändhet genom kompetenshöjande åtgärder som exempelvis gemensam och individuell fortbildning, kunskapsspridning från andra verksamhetsområden, samt utvecklingsarbete av samarbetsformer.

Vi vill verka för:

2012 utarbetas en folder, i samarbete med de olika nätverken, som informerar om fritidsutbudet i Stenhagen
 Ansvar: Chef Bokc

2012 är öppna förskolan, förskolan, fritidshemmen, fritidsklubbarna, fritidsgården och familjecentralen är naturliga samarbetspartner med föreningslivet när det gäller att få ut information till barn och föräldrar i stadsdelen.

Ansvar: Kommunala samverkansgruppen i Stenhagen

2012 inrättas fritidsombud i alla kommunala verksamheter som arbetar med främjande eller förebyggande arbete för barn i åldern 0-16 år. Fritidsombudet är en resurs för föreningslivet dit de kan vända sig för att få hjälp med informations och utvecklingsfrågor.

Ansvar: Kommunala samverkansgruppen i Stenhagen

2012 under hösten anordnas två utbildningstillfällen med fritidsombuden

Ansvar: Områdesledare

2012 under hösten sammanställs en informationssida med alla fritidsombud i Stenhagen.

Ansvar: Chef Bokc och områdesledare

2012 personalen på fritidshem och fritidsklubbar genomför fritidsundersökning av vad barnen gör eller vill göra på fritiden.

Ansvar: Rektor på Stenhagenskolan och Västra Stenhagenskolan och föreståndare för fritidsklubbverksamheten samt områdesledare

2012 ska det finnas en gemensam utbildning i värdegrundsarbete där både kommunalt anställda och föreningsledare kan delta.

Ansvar: Chef Bokc och områdesledare

2012 anordnas "Alla är vi folk" i Bildnings och kulturcenter

Ansvar: Bibliotekschef, chef Bokc och områdesledare

2012 anordnas Stenhagens dag

Ansvar: Chef Bokc, områdesledare och föreståndare

2012 anordnas en julmarknad i Bildnings och kulturcenter.

Ansvar: Chef Bokc, områdesledare samt föreståndare på fritidsgård.

2012 anordnas Världsbokens dag i Stenhagen

Ansvar: Ledningsgrupp på Bokc

2012 anordnas Nobeldagen i Bildnings och kulturcenter

Ansvar: Ledningsgrupp på Bokc

Nätverk – vår väg i samarbetet

Under åren har olika former att samverka, samarbete utvecklats mellan kommunala verksamheter, föreningsliv och frivillighets organisationer. I de olika nätverken delar man med sig av kunskaper och erfarenheter för att utveckla stadsdelen. Nätverken är en viktig del i samarbetet kommun och det civila samhället. Utbytet i nätverken blir en möjlighet att påverka, där olika verksamheter möts skapas kreativitet och nytänkande i att arbeta

hälsofrämjande mot socialt utanförskap. Vi vill utveckla samarbetet och tillvara det medborgarengagemang som finns i stadsdelen. Som kommunala representanter vill vi ge stöd åt det civila samhället engagemang utan villkor. Det är viktigt att våra samarbetspartner behåller sin särart och självständighet gentemot kommunen.

Kommunal samverkansgrupp

Den kommunala samverkansgruppen består av chefer från de producenter som har ett kommunalt uppdrag att arbeta med barn och ungdomar i stadsdelen. Gruppens uppgift är att arbeta strategiskt och har en ledande roll i barn och ungdomsarbetet i stadsdelen.

Områdesgruppen

Områdesgruppen består av polisen kommunala representanter och representanter från det civila samhället. Gruppen uppgift är att utbyta erfarenheter i arbetet med barn och unga. På mötena informerar deltagarna om vad som gjorts och vad som planeras i barn och ungdomsarbetet. Vissa samarbetsprojekt utgår från områdesgruppen såsom, nattvandringar, större ungdomsarrangemang, trygghetsfrågor etc. Inga enskilda ärenden tas upp på mötena.

Samverkansgrupp SSP (skola, socialtjänst polis)

För att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogmissbruk och andra riskbeteenden har en samverkansmodell mellan polis, socialtjänst och skolans elevvård startat. Här diskuteras riskzonsfrågor, stämningar, observationer kring gängbeteenden i stadsdelen. Gemensamma förebyggande åtgärder planeras såsom besök för information i skola, fritidsgård etc. Gemensamma aktioner kring kriminalitet, alkohol, narkotika m.m. I de fall enskilda ungdomar tas upp till diskussion ska alltid ett samtycke finnas från föräldrar och ungdom för att upprätta gemensamma åtgärdsplaner

Idrottsnätverk

Vidgat samarbete utanför den områdesgruppen, ett nätverk för idrottsföreningar i stadsdelen och dess närområde. Nätverken är delaktiga i utvecklingen av ett främjande arbete, kring idrott, i stadsdelsutvecklingen. Samarbete kring arenafrågor, match och träningstider, utvecklingsarbete, värdegrundsarbete. Samarbete kring idrottsarrangemang i stadsdelen. Gemensamt ansvar för utveckling av motion för barn och unga utan medlemskap i förening.

Kulturnätverk

Vidgat samarbete utanför områdesgruppen kring kulturarbete bland barn och unga. Kommunala representanter samarbetar med kulturföreningarna för att det skapa bra förutsättningar för föreningar och studieförbund att bedriva kulturellt barn och ungdomsverksamhet i stadsdelen. Att studieförbund och kulturföreningar får ut ett mervärde av samarbetet i arbetsgrupp och nätverk. Att kulturverksamheten för barn och ungdomar ser kulturutbudet som en viktig del av fritidsutbudet i stadsdelen. Att ett nätverk för kulturföreningar och studieförbund bildas och träffas minst fem gånger/år. Att den kulturella verksamheten genomsyras av en mångfald så att barn och ungdomar kan erbjudas rikt kulturell fritidsutbud.

Vi vill verka för:

2012 ska den kommunala samverkansgruppen utarbeta ett handlingsprogram för främjande arbete i stadsdelen

Ansvar: Kommunala samverkansgruppen i Stenhagen

2012 tas initiativ till ett nätverk med företagarna i Stenhagens centrum för utbyte av information kring ungas situation i Stenhagen.

Ansvar: Chef Bokc och områdesledare

2012 ska idrottsnätverket träffas minst fem gånger/år för att utveckla samarbete mellan kommunala representanter och idrottsrörelsen.

Ansvar: Chef Bokc, områdesledare och föreståndare fritidsgård

2012 ska det finnas ett väletablerat, "Sportis", där barn och unga kan motionera utan att vara med i en förening.

Ansvar: Chef Bokc och Rektor på Västra Stenhagsskolan

2012 ska kulturnätverket träffas minst fem gånger/år för att utveckla samarbetet mellan kommunala representanter och studieförbunden.

Ansvar: Chef Bokc, områdesledare och föreståndare fritidsgård

2014 ska alla barn/unga som vill kunna delta i olika former av kulturverksamhet.

Ansvar: Kommunala samverkansgruppen i Stenhagen

2015 finns det möjligheter för barn och ungdomar att påverka utbudet av fritids och ungdomssatsningar i stadsdelen.

Ansvar: Kommunala samverkansgruppen i Stenhagen

Stenhagens kommunala samverkansgrupp

Bilaga 3

Projekt.

Samverkan med och stöd till ideella organisationer år 2010-2011 inom ramen för uppdraget.

Projekt	Organisation	
Idrottsfritids	Upplandsidrotten	Fortsätter
Idrottsskolor Sportis	Upplandsidrotten	Fortsätter
Bandyfritids	IK Sirius	Fortsätter
Fiskeprojekt	Uppsala ungdomsfiske, KFUM Uppsala	Fortsätter
Intressemässan	Barnombudsmannen, Centrum för ideellt arbete	Fortsätter
Mötesplatsen	Barnombudsmannen	Fortsätter
Fotboll för alla Gottsunda	Uppsala Näs IK	Fortsätter
Fotboll/basket för flickor Valsätra	Salléns basket	Fortsätter
Samarbete med unga deltagare i Framtidsboxen	Framtidsboxen	Fortsätter
Utvecklingsarbete Gottsunda	Uppsala föreningsråd	Fortsätter
Julmarknad i Stenhagen	ABF, m.fl.	Fortsätter
Alla är vi folk Stenhagen	Erik Sahlströminstitutet	Fortsätter
Stadsdelsdagar Sävsja, Gränby, Stenhagen	Lokala föreningar	Fortsätter
Lilla rummet/Ronja	Tjejers rätt i samhället	Fortsätter
Studio 36 Sävsja	Musikf. Studio 36	Fortsätter
Hedersrelaterat hot och våld	Alma Europa	2010

Tjejgrupp	United Sisters	2010
Tjejgrupp	Röda Korset	2010
Dagläger Alnäs Sävja	KFUM	Fortsätter
Engagemangsguider Gottsunda	Uppsala föreningsråd	2010-2011
Engagemangsguider Gottsunda	Gottsunda dans/teater	Fortsätter
Starta ungdomsförening	Fritidsforum	Fortsätter
Finns i sjön (fiske)	Unga sportfiskare	Fortsätter
NÅ-projektet hedersrel.våld unga funktionshindrade	TRIS	Fortsätter
Mot våld i lokalsamhället	Palestinska Folkets Förening	Fortsätter